

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПАДУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

за Србију 6 дин. месечно
од једнога броја 0-40 дин.
за стране земље поштанског савеза 15 дин. месечно

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 128

СРЕДА 17 АПРИЛА 1891

Година I

97 САСТАНАК

17 марта 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Љуб. П. Ћирић

(НАСТАВАК)

(Одборске решења о молбама и жалбама)

Јеврема Ивановића из Сибимића, суда општине плешке, еснафа лебарског из Лознице, Мише Стошића из Прибоја, грађана из Глоговца, Тасе Лазаревића из Јагодине, сељана из Богатића, Милисав Трипковића из Јелице, суда општине грабовичке, свештеника из округа крагујевачког, Живојина Крстића среског писара, Косте Талића концесионара врањске бање, занатлијског еснафа из Пирота. Свд до сад поменуте молбе и жалбе одбор је мишљења да се *премо њих пређе на дневни ред.*

2. Молбе: Обућара из Алексинца, сељана из Вранића, сељана из Ојковце, еснафа меанског из Д. Милановца, грађана вароши Крагујевца, сељана села Камијева, сељана из среза моравског, грађана општине Ђунице, Арсе Грубића и још 18 општинских писара из Лесковца, школског одбора из Мерџеза, сељана општине градачке, Др. Ерчина Штранга, Николе Будимировића из Брежана, суда општине десићске, еснафа лончарског опанчарског и ујарског капетана из Врање, Љубомира Миличевића и Ђорђа Максимовића из Д. Црнућа, сељана из општине градачке, Јована Ригожарског Јанка Вукасовића капетана, и сељана из Богатића. Све ове под 2. споменуте молбе и жалбе одбор је мишљења да их не треба подносити Скупштини.

3. Молбе: епископа нишког Јеронима, Томе Јовановића бив. пандура из Београда, грађана из Наталинаца, сељана Доње Стопање, сељана села Љутеша, сељана села Топлаца, суда општине доњо-краваричке, Васе Стојића из Крушице, сељана из округа ужичког и ваљевског, Радоја Игњатовића, Милије Васића из Глоговца, сељана осам општина из округа ужичког, сељана Горњег Драговља, сељана села Слатине, Милана Раивојевића свештеника из Кушијева, грађана села Шебета, Велислава Раковића из Трешњевице, сељана из Лешнице, сељана из Мерџеза, сељана села Кулича и Стојана Наумовића из Краљева. За ове је одбор мишљења да их треба упутити појединим министрима.

4. Молбе: Саве Грујића ђенерала, Димитрија Ђурића ђенерал-штабног пуковника, Љубомира Марковића ђакона и учитеља, Димитрија епископа нишког, Јована Младеновића порезника, Милана Митровића телеграфисте из Врање, Проке Симића бив. државног шумара, Софије Филиповића из Београда и Никифора Дучића архимандрита.

Све ове под 4. споменуте молбе одбор је мишљења да их треба уважити.

27. Фебруара 1881.

Београд

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА,

Ђ. Анђелковић

ИЗВЕСТИЛАЦ

А. Ратарац

Председник — Претрес по овим молбама и жалбама може доћи сутра на дневни ред. Пре него што пређемо на дневни ред, сматрам за дужност да саопштим Народној Скупштини да ће се данас држати скуп за оснивање српског паробродског друштва. Многи од г. посланика изјавили су председништву жељу да би било веома потребно, да се скупштинска седница не држи како би г.г. посланици могли бити учасници на седници тога збора, када се решава о једноме тако знатном питању. Збор почиње од 10 часова пре подне, и председништво налази, да се треба одазвати захтеву посланика, и данашњу седницу закључити, како би господа посланици могли бити учасници у том важном предузећу.

Је ли вољна Скупштина, да се закључи данашња седница? (Јесте).

Данашњу седницу закључујем, а заказујем другу сутра у 8 часова пре подне.

На дневном реду биће претрес закона о изменама и допунама у зак. о непоср. порези, о изменама и допунама у зак. о Народној Ванци, измене и допуне у зак. о монополу соли; предлог Ранка Тајсића и другова о трошковима управних власти и подвозним трошковима држ. чиновника и служитеља и извештај одбора о решеним молбама и жалбама. Молим госпеду из свију одбора, а нарочиту госпеду из одбора финансиског, да дођу после подне да раде.

Састанак је трајао до 9 и по часова пре подне.

98 САСТАНАК

18 Марта 1891 године у Београду.

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Лука Лазаревић

Почетак у 8^{1/2} часова пре подне.

Присутна су г.г. министри: председник мин. савета, финансија, привреде, унутр. послова, војни и правде.

Председник — Отварам 98 састанак. Изволте чути протокол 97 састанка.

Секретар Л. Лазаревић прочита поменути протокол.

Председник — Усваја ли Скупштина прочитани протокол? (Усваја).

Изволте чути молбе и жалбе упућене Скупштини.

Секретар чита:

Вукосав Ч. Поповић трговац из Трстеника моли да му се даде повластица на вађење воденичног камена у селу Дубљу, окр. крушевачком;

Алекса Милутиновић из Врбаја у срезу моравичком окр. ужичког, моли да му се исплати реквизиција;

Јека Целабчића из Ужица, моли да јој се даде државна помоћ;

Станоје Николић из Ниша, моли да му се одреди инвазивна потпора.

Председник — Све ове молбе и жалбе упућују се одбору за молбе и жалбе.

Изволте чути једну молбу посланика за одсуство.

Секретар чита:

Народној Скупштини

Молим Народну Скупштину, да ми изволи дати одсуство до краја ове скупштинске сесије.

17 марта 1891 год.
у Београду.

посланик

ИЗБОРНОГ ОКР. ВАЉЕВСКОГ

Марко Петровић.

Председник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Одобрава).

Сад прелазимо на дневни ред. На дневном је реду: први претрес законских измена чл. 149 у зак. о монополу дувана и чл. 16 зак. о монополу соли.

Известилац Павле Ранковић прочита извештај одборски.

Председник — Прво ће се решити предлог о измени чл. 149 зак. мон. дувана. Изволите чути ту измену

Известилац прочита ту измену.

Господо, ми смо претресајући овај законски пројекат за измену овога члана 149 зак. о мон. дувана нашли, да не само закон о мон. дувана него и закон о пословном реду у Државном Савету, то право постављају Државном Савету за решење оваквих питања, и друго да је гаранција и за саме жалосце већа, кад се жале Државном Савету него једном министру, и треће што је закон о пословном реду у Државном Савету донешен у овој скупштинској сесији, па не би имало смисла, да се сад опет то питање решава.

С тога смо дакле нашли да се овај предлог министров одбаци.

Председник — Пошто више нико не тражи реч, оглашћујем да је претрес свршен. Стављам на гласање: ко је за то, да се мишљење одборско усвоји нека седи, ко је против, нека устане? (Сви седе)

Објављујем да је Скупштина једногласно усвојила одборско мишљење.

Изволте чути предлог за измене члана 16 закона о монополу соли.

Известилац прочита одборско мишљење.

Председник — Одбор је мишљења да се и ова измена одбаци.

Тражи ли ко реч да говори о овој измени? (Не тражи нико). Стављам на гласање: ко је за то, да се усвоји мишљење одборско, нека седи, ко је против нека устане? (Сви седе).

Објављујем да је Скупштина усвојила одборско мишљење. С тим је свршен први претрес ових измена.

На реду је први претрес законских измена у закону о порези.

Известилац Риста Поповић прочита законске измене и одборско мишљење.

Председник — Приступа се начелном претресу ових законских измена.

Тражи ли ко год реч да говори?

Димитрије Машећ — Господо, ви се сигурно добро сетите, приликом начелног претреса буџета овогодишњег, да сам ја са мојим друговима заједнички износио разлоге, којима сам побијао онако велики буџет, као што је сума од 57 мил. динара. Међу остале разлоге, ми смо наводили и тај, да ће Скупштина усљед тако великих расхода државних морати свакојако да се постара да нађе изворе, да покрије те расходе, које смо трамо да су непотребни при данашњим тешким финансијским приликама, или, да бар нису нужни. Том приликом ми смо нагостили, да Нар. Скупштина ни у ком случају не може да рачуна ни на какве нове намете на народ. Ви знате сви из искуства а и сам министар финансија зна, да се врло тешко наплаћује и садашњи порез, који се тражи од наших грађана. Истина многи ће рећи: па озде се не терети цео народ. Ја мислим, браћо, да је овај пут само почетак да се оптерети једна или друга или трећа класа; па ће доћи време, да се оптерети и маса народа. Ви знате, да је ономад решен закон о трошарини. Ту трошарину, ко плаћа? Плаћа маса народа. Под маском да је плаћају продавци, плаћа је маса народа. Овим пројектом законским ко ће да плати трговцу обрт и друге порезе, него опет маса народа.

Ја сам приликом претреса закона о трошарини казао: за што држава српска и влада не изиђу отворено да кажу, колико треба да дајемо држави, а не на овај начин: ударати посредне дације. Јер кад се трговцу узме порез на имање и капитал, он то не може да извуче из неба и земље, него ће да наплати од потрошача. Сваки терет, који непосредно утиче на трговачки сталеж, ви ћете сви дозволити, да је то посредна дација на народ. За то мислим, да влада треба да каже, да се на чисто зна, колико земља дугује, колико треба да се плати, па да сви заједнички, према свом имовном стању то платимо. Овако, на овај начин даје се маха злоупотребама; даје се маха појединим сталежима, да масу народа терорису, и што се оваквим поступком, завађају поједини сталежи у народу. Хоћемо ли да дозволимо, да код нас поједини сталежи дођу зарад државних дација до свађе и до већих сукоба. Ја мислим, да смо сви браћа; да смо сви синови ове земље; да је мало трговаца странаца, који су дошли из бела света — Садашњи су наши трговци већином људи, који су се заједно с нама родили, чији су дедови толико исто као и дедови осталих грађана, проливали своју крв за ову земљу. Није право, да Српска Народна Скупштина под маском оптерећења трговачког сталежа, оптерећава земљоделце, јер све то мора да плати земљоделца. Часније би било изаћи пред народ и казати: „све је мало, све је ништавно за државне финансије, ти мораш да платиш још, сваки мора да да још — рецимо — по грош или динар.“

Али мени изгледа — извините за израз — да ви радикали нећете да нагазите на ту даску, рачунајући, да ће се тиме популарност код сељака изгубити. Ја мислим да није лепо, да одбор, министар финансија или влада излазе са тако увијеним пројектом пред Скупштину.

Држим, господо, и ако ја имам убеђења, да су наше финансије рђаво, и да је заиста незгодан положај, у коме се налазе наше финансије, али држим, да је главна кривица у томе, што вазда данашња, познавајући оскудне орилике финансијске, она, уместо да прави штедњу, она из године у годину прави све већи и већи буџет, и неминовна је последица тога то, да се приход државни повишава; а како ће другаче него повишењем пореза. Као што вам кажем, ово је почетак, где се удара порез на извесне сталеже. Али ван сумње је, и мора доћи да се удари порез и на сељаке ако овај пројекат законски усвојимо. Ви сви знате, а и ја знам, да сељак фактички не може да сноси веће терете, него што их данас има; (Чује се: про-

читајте закон.) Ја сам ово читао, а живи били, па ћемо видети, — а дај Боже, да ово не буде.)

Ја држим, господо, да овако у опште један једностран закон, који се односи на порез или ма шта друго, не ваља, и да не може донети користи ни држави ни народу, него може да створи растројство, неслогу још већу него што сад постоји између појединих сталежа

Не бих имао ништа против тога, кад би у начелу овај пројект законски био приближно правичан. Нећу да се правдам па да кажем: па лепо, за што да се оптерећавају чиновници и трговци. Ја нећу да правдам ни чиновнике ни трговца. Ја износим разлоге, да овај порез, који плаћају трговци — и ја сам трговац, а има овде доста трговаца, који то знају — плаћају потрошачи — плаћа сељак. Дакле, ви обете овим опет да ударите терет на сељаке, а сељак се непрестано жали, да и ово не може да сноси. Ја држим, и ако је учињена погрешка, те је буџет за ову годину од више страна усвојен и који је увећан са неколику мил. динара, да се претрпимо за ову годину, а до године да изађе министар финансија, па да отворено каже, колика му је стварна потреба, те да буџет, према томе скрепимо, а не да буџет буде овако велики, као што је ове године. Треба дефицит да смањимо, и да се, као што рече поп Арсеније, при претресу буџета у начелу, пружимо према губеру. Ми не можемо према нашим расходима да удешавамо приходе; ми знамо, да наш народ не може давати веће дације, с тога треба, према нашим приходима да удешавамо и расходе.

Ја сам у начелу противан овако једностраном пројекту законском.

Алимпције Васиљевић — Кад је увећан буџет државног расхода, онда наравно мора да се увећа и буџет државног прихода; то већ иде упоредо једно према другом. Али ја у тој финансијској кошници између расхода и прихода не могу да разумем неке ствари; има ми нешто нејасно; а кад је за мене нејасно ја мислим да ће у овој земљи бити више њих који неће моћи да провиде ту финансијску операцију, која личи на ону мађионичку радњу којом се на вашару забављају прости људи.

Кад је био на претресу буџет државни, ја сам био међу онима, који су са чуђењем питали за што је у тако кратком времену за две године, државни буџет порастао за 14 милијона. Истина под напредњачком владом за 7 година порастао је буџет за 25 милијона, т.ј. од 19 попео се на 44 милијона. Али ми смо сви осудили ту напредњачку владу, нарочито због њене финансијске политике и ја донеста налазим да је та политика финансијска била таква да се може назвати расипничка. Ја смем слободно да кажем овде пред Скупштином, да они државници који су тако руковали државном политиком и изворима да се 7 год. повећају буџет од 19 на 44 милијона, или нису разумевали и познавали своју земљу нити умели да оцене привредну снагу народа, или да су мало били задахнути патриотским осећањем. За то је била општа та жеља да се учини крај таквој политици финансијској и кад је нова радикална влада дошла на управу, онда је већина народа полагала велике наде на радикалну владу. Ја нисам био међу онима, који се надали да ће радикална влада толико поправити финансијско стање да ће онај велики терет, који је био под напредњачком владом, олакшавати, ја нисам то мислио, али вам дајем реч овде да сам потпуно веровао да неће више да расте буџет, мислио сам да се нови терети неће метати на народ, али сам се зачудио кад сам видео да ти терети расту; мени се са министарске клупе објаснило да су ти терети привидни, а то с тога што су у буџет ушли и бруто-приходи од жељезнице, монопола дувана и монопола соли. Ја сам веровао да је тако. Кажу да буџет вије много већи него што је био пре; те се чини само с тога што су унешени бруто приходи.

Господо, допуштам да је тако, да тај буџет донеста није нарастао тако много; али кад су у државне руке дошли многи нови извори, као што су жељезница, монопол соли, монопол дувана, које смо сви, без разлике политичке боје поздравили као добитке народне, онда за што се тим новим изворима, не покрије тај мали дефицит, него се иде на увећање и онако великог терета. Истина видело се на да се тим новим великим изворима, који у

другом свету доносе скоро половину прихода колико сви остали државни извори, не рукује тако просто и јевтино и да се много гроши на манипулацију; али веровали смо, и данас верујемо, да има прихода и од жељезнице и од монопола соли и од монопола дувана и да ће ти приходи накнадити ово што је повишен расход, па да нећемо товарити нове терете на наш народ. Може се, господо оспорити корист монопола; могу се монополи осудити са гледишта народне привреде, јер они донеста везују руке произвођачима, сметају им да производе колико могу, али са финансијског гледишта монополи су најсигурнији приходи. Сад није о томе питање да ли су претежнији разлози привреде или разлози финансијски, али ја хоћу то да констатујем да се држало да ће ти нови извори државни као што су жељезница монопол, дувана соли, накнадити ово што је увећан буџет. Ја сам тако и мислио. Међутим ономад видим изнесе се закон о трошарини, где се на све артикле, које ми употребљујемо за живот, а од којих ми живимо удара терет дупло и трипло, као н.пр. на кафу и тако наш трошак кућевни постаје скупљи; ми морамо да набављамо потребе за живот два пут скупље него до сад. За што се то чини? Зар није помогао ни мало дуван, со и жељезница? Каже се, то се чини да се покрије дефицит, Па лепо? Ајде ради покрића дефицита да претрпимо баш и то, да скупље плаћамо наше домаће потребе; пристали смо и на то и мислили смо да је тиме свршен посао. Али сад на једанпут ево закона о непосредној порези, где се тражи још једном толики порез, колики је до сад био. Ја, господо, не знам куд се дела она добит од тога, што смо добили у своје руке монопол соли дувана и жељезницу, шта нам је поможено, што смо и на домаће производе ударили толику таксу, кад ево сад ће мо плаћати и порез тако много? Ја знам да ћу и сам дупло да плаћам више него што сам до сад. (Смех; тако и треба) — Ја нисам хтео да узем некога од вас да не би ком било криво, узео сам себе за пример.

Је ли дупло повишен расход кад се дупло тражи порез? Ја не видим да је дупло повишен расход, јер буџет је дошао од 44,000,000 на 57,000,000.; па кад сам ја плаћао пре две године 700 динара, за што сад да плаћам 1400 динара, кад није толико расход скочио? Ја имам толико исто прихода сад колико и пре, ако још не и мање, па да ли је право да плаћам сад више дуплу порезу?

Ја не мислим да треба сувише оптеретити поједине људе или поједине сталеже, нарочито да се тако удара на умни рад, на памем, него мислим да сви према приходима тегљимо терете државне. Кад је Скупштина усвојила овако пројектован закон о непосредној порези, ја не знам чиме ће се ова Скупштина разликовати од оне Скупштине напредњачке, која је позната под именом: «Скупштина двогласаца». Исто су тако викали онда: »врло добро,» што год је влада урадила. Влада је напредњачка викала до последњег часа, да је у земљи благостање, да је кредит земљи повишен, да је углед земаљски изнесен на видик пред Европу, а Скупштина је напредњачка говорила: «тако је!» и хвалила је управу. Кад је когод из опозиције устао и доказивао да привредна снага народа не може терете да издржи, они су говорили као ви данас. То значи да се у овој земљи мењају улоге а једна иста радња остаје. Они, који су осуђивали пређашњи поступак, они су дошли да тако исто раде. Промењена улога, али није промењено стање у земљи. Ја то констатујем.

Известилац — Господо, ви се сећате, кад је вођена дебата у Скупштини о буџету, да су господа, која говоре против овога пројекта наводили да у нашем буџету има тако велики и страхан дефицит, да би Скупштина и влада требала што пре да пораде да се дефицит из буџета избрише; они су тај дефицит увећали од 8—16,000,000 и захтевали су, да Скупштина и влада пораде, те да се тај дефицит избрише, јер иначе мора доћи ново задужење ради покрића дефицита. Наравно ми смо те њихове разлоге побијали доказали смо да то што они тврде не стоји у питању и да нема толико дефицита, но они то пишу веровали и говорили су да дефицита има, и да је онолики колики они кажу. Шта сад кажу? Кад смо ми донели један законски пројект, којим се хоће не само да избрише тај дефицит, него и да се у неколико уведе правда у сношењу држ терета

јер сваки ће признати да у спошењу државних терета није била заступљена правда, већ док се некоме продавало све за порез дотле други ни осећао није, — сад кажу, да ми не радимо боље, по што је радила двогласачка Скупштина. Ја не знам од куд може да се чини упоређење с онаквим Скупштинама, које су онако трчећи доносиле законе Г. Алимпије зна, да ми владамо од пре годину дана и какве смо терете затекли; он зна да ми не доносимо по нашој вољи овакве терете, јер ни једна влада не би радила на томе, да доноси какве терете нити има партиског рачуна и разлога да увећава порезу, него кад то чини, она чини, што је то неодложна потреба државна. И ако смо приступили повишавању пореске стопе, то је зато, да се покrije дефицит и да се у неколико постигне правда у ношењу држ. терета, јер то од сад није било. Г. Алимпије Васиљевић пре би требао, да се обрати на рад њихове владе, јер узроци овоме, што се сад чини створени су раније под владавином њиховом и других а не под нашом. Ви можете говорити све што хоћете, али дела тврде да су узроци за ово наслеђени из прошле владавине. Ми узимамо на себе да исправимо оно, што сте ви искварили и ако ово чинимо, то чинимо зато, што сматрамо да је потреба да се приходи државни увећају, те да се доведу у сагласност приходи с расходима, јер ако су нам већи расходи од прихода, онда би се морали задуживати а то би нас довело до финансиског банкрутства. Дакле, њихови су разлози неоправдани и неумесни а чудим се како су имали куражи да их износе овде. Г. Машић каже да је сам пројект неправилан, јер терети само неки ред грађанства у земљи, а не терети све грађане у опште. Истина, овим се хоће да подигне стопа пореска на трговачке капитале и чиновничке плате, а сељаци се не терете, а г. Машић каже: да се маса налази у сељачком сталежу и тек кад би се тај сталеж оптеретио, онда би се то осетило. Ми у колико знамо колико је наш сељачки сталеж оптерећен, сматрамо да би било несправедно и неправедно да се тај сталеж оптерети више. Г. Машић и ако живи у вароши има додира са сељацима и он ће знати, како се тешко кући и ово што је нарезано. Можете ударати на њих још колико хоћете али нећете моћи да наплатите, јер бих тај приход био само замишљен, а неће се моћи да наплати. Међутим код ових редова грађанства која се оптерећују овим прирезом стоји у ствари са свим другачије. Ви немате ни једног случаја, да је једном трговцу или чиновнику и једна копча за порез продата; међутим код сељачког сталежа то је већ постало правило. С тога и кад би хтела влада да поднесе такав пројект, скупштинска већина не би примила, јер је сељачки сталеж оптерећен доста и што тај приход неби могао да уђе у држ. касу.

Дакле, нашло је се за умесно да се и ови редови грађанства оптерете и то не само због тога, што је нужно да се покrije дефицит, него и зато, да се уведе и праведније ношење државних терета, јер до сада то није било, пошто се зна из искуства, да су ови редови грађанства лакше носили државне терете. Предлог овај са свим је користан, јер он у једну руку подмирује ону потребу, да се држ. приходи ојачају, а с друге стране, да се и сама правда у ношењу терета код свију сталежа уведе. С тога ја мислим, да ће га Скупштина примити.

Тома Јовановић — Ми смо овде пре неколико дана примили буџет од 57.000.000 динара и г. министар финансија каже да је постигнута равнотежа у приходима и расходима, а сад опет долази повећање порезе на трговачки сталеж и на чиновнике. Али кад ви једнога човека оптерећујете са три стране порезом на уложени капитал, трошарином и ђумручином, онда ја вас питам, господо из већине, да ми кажете, како ћемо се вратити у народ, кад оволике терете носимо. Сећате ли се, господо из већине, како сте агитовали и говорили у народу да ћете да скинете терет народу. Нека ми господа из радикално већине кажу у чему су скинути терети. Сад, радикална већина не зна како је говорила против пензионара, против великих плата и против мноштва чиновника. Ја сам се надао од сјајног програма радикалног да ће бити боља будућност за народ, али од тога нема ништа. Од 44.000.000, довелисте буџет до 57.000.000 и министар каже да ће бити дефицита 2—3.000.000, то ће бити на 60.000.000. Зашто радикална влада није штедела, него

је повећала чиновништво и пенсије и код сваког министарства трошкове ванредне. Кад се тако ради, онда овај народ не може изићи на крај, него ће доћи до оне старе приче коју ћу сад да вам кажем.

За време пада нашег царства на Косову наша варош Врања звала се Голубин, па кад је наша војска почела да бега од турске војске, ту је стајао народ и казао: „Голубине ти си био Голубин, а од сад ћеш бити *црна Врана*, јер великаштво и господство издаде царство на Косову, па тако ће исто добити име а радикални програм.

Кад су напредњаци одузели народу оружје, они су понизили Србију, а ако се ово сад усвоји, радикали ће да одузму народу и последњу крајцару и опасаше га ликом, а слаже ли се то са оним обећањима, која сте обећавали народу да ће те олакшати како данак, тако и све остале дажбине а сад сте оптеретили народ много више него што је био пре. С тога сам ја зато да се овај предлог одбаци.

Трифун Милојевић — Ја се не слажем са овим поднетим предлогом о изменама а допунама пореске системе, али се не слажем ни са оним начином, како то мисле да изведу пореску систему Алимпије Васиљевић, Машић и Тома, с тога што није изведена стварна прогресивна пореска система. Ја сам дакле потпуно да се изведе пореска, прогресивна система, јер и само начело радикално и либерално за то је: да што више, то више, т. ј. ко има више, више и да плаћа. То је чист појам. Али, овде се не трижи ништа друго на свету овим поднесеним пројектом да ко има више, више и да плаћа, ко има мање, мање и да плаћа. Ко хоће истину да говори тај мора овако мислити, или ко не мисли тако, а овде говори другачије, кад оде кући и размисли о томе мора да призна. И према томе ја ћу бити за одвојено мишљење Ранково, којим се праведно распоређују терети.

Што се тиче 19.000.000, кад су одступили либерали, па дошли напредњаци и њима их предали, они су заборавили да су они оставили за собом један читав ланац неисплаћених дугова, као реквизиција нити је исплатила принудни зајам и т. д. То заборављају г. Машић и г. Алимпије и лако им је сада говорити кад су се извукли оставили државу задужену. То је исто тако, као кад ја, као старешина задруге задужне куће, па се после ње извучем и оставим да други плаћа 1000—2000 дуката, па отишо куд да странствујем и вратим се после 10 година и питам своју браћу од куд дуг, а они одговоре, ево твога подписа. То је неправедан прекор од стране њихове који су ову земљу задужили и оставили да други дугове плаћају. То је дакле што се тиче реквизиције и принудног зајма и буџета од 19.000.900 динара а у самој ствари који износи на 28.000.000 динара, па кад је тако нема ни мало прекора од либерала, напредњацима, а много мање нама радикалима, нарочито зато, што су они либерали сву бруку учинили до 1880 год., па онда божји са меџана.

Што се тиче тога што рече Машић да се овај терет удара на народ и чуди се како ћемо моћи да изађемо на очи томе народу, јер вели све се више удара на народ кад се удара на трговце и чиновнике. Мени се чини, да је се баш сада скинуто са сиротнога сталежа 1 — 1½/2.000.000 динара због не праверно разрезане порезе на земљиште. Овим хоће да се удари на оне који нити ору нити копају, нити пак да му што скакавци, и гусенице поједу, филоксере него на оне који имају сигуран приход и чекају 26-ти.

Дакле са свим је право и оправдано ударати овај терет на ова два сталежа. И они се боје и долазе у забуну па кажу: увелисмо трошарицу, па хоћемо сада и ово да уведемо, па како ћемо смети да изађемо народу пред очи. Не бојте се тога лако ћемо са тим изаћи на крај. Г. Алимпије вели како ово толико да се плаћа и то се чуди човек који је тако рећи од свога постанка па до сада чекао једнако 26-ти; то да говори један сељак који није од тога свега ништа уживао, још би и било оправдано али кад он то говори који је чини ми се још и као ђак имао штипендију, па и данас чека 26-ти мислим да је са свим неоправдан и не основан прекор с његове стране. Нека завири у књигу буџетску па ће видети да се више ништа не

даје по што се мора дати и кривица за све то свакојако не може пасти на радикалну владу и на радикалну странку, него на оне који су били пре нас, а и компромис који учвршћен кад смо устав решавали и није се имало куда, шта друго да се ради.

Ја сам дакле потпуно за прогресивну систему и чак сам за одвојено мишљење Ранка Тајсића.

Новак Милошевић — Господо, као год што може један човек да дође у незгодан положај, исто тако може да дође и држава у незгодан положај са свога газдинства. Наша је држава доста дошла у незгодан положај због хрђавог управљања, државних газдинства, оно је заиста данас задужена а буџет је већи по што је пре био али свему томе, најмање је крива данашња Скупштина и данашња влада. Дугови са морају да одужују, дефицит се мора да попуни а и потребе државне морају да се намире. А да се све то постигне мора да се нађе неки извор. Да се пак приходи сразмерно и праведно расподеле на житеље ове земље, дужност је владе и Скупштине да то учине, те да се подмирују државне потребе и то се мора извршити и ако се не допада онима, на које се то удара. Данашња влада и Скупштина није крива, али међутим дужност јој налаже да све дугове тачно и поштено одужује и да се стара да буџет доведе у равнотежу. Дакле да би се то постигло треба да се удара ова пореза сразмерно т. ј. да се скине онде где је мало а да се већа пореза удари онде где је пуно и препуно. Господо, која веле да ће све ово да падне на прост народ и питају како ћемо изаћи пред народ ако ово усвојимо, ми одговарамо, да неће бити тако, и ми ћемо народу и сељаку објаснити и изаћи ћемо смело пред народ. Трошарина која се удара, удара се с тога, да се подмире оне потребе државне, да се одужују државне дугови и да се буџет доведе у равнотежу и трошарина је ударена највише на оне предмете које сељак најмање троши а што троше највише они, који у цепу имају сигуран доходак. Удара се дакле трошарина већином на ону трговину, која долази са стране, на предмете који нису неопходна намирница за земљу, него готово луксуз. Дакле, овом трошарином има да се постигне то у колико се више удара ова трошарина на извесне артикле у толико ће се више скидати терет са сељака и то са онога сталеза који је најмногбројнији у земљи и на који се сталез до данас највише ударало. Данас питају извесна господа, зашто се не удара ова пореза и на сељаке. Ко год чује разговоре од оних лица, који су у Скупштини прављени, и који зна колика је цифра дуга, па веле, да треба тај дуг распоредити с главе на главу, — то би било по моме мишљењу погрешно. Ми нећемо да идемо тим путем; ми хоћемо да ударимо онде где се може ударити и не смемо да оптеретимо никога, него да сузбијемо оно што се уноси у земљу, акоје непотребно.

Из свега овога, који хоће да проучи и закон о трошарини и овај пројекат који је данас пред нама, и онај који хоће да каже истину како данас стоје наше финансије и какво је стање у земљи и који хоће да доведе у ред наше финансије, да доведемо у равнотежу наш буџет те да можемо одговарати поштено и редовно за своје дугове, тај не може казати ни да је крива радикална влада ни радикална партија а и садања Скупштина. Не стоји то, да ово што ми тражимо, тражимо од беса само да упропастимо земљу и народ и да намиримо своје присталице и т. д. — Не ми то не тражимо од беса, него то тражимо из нужде, из потребе; и патриотизам од нас захтева да тако радимо. Кад је све то тако онда нико нема права да нам пребацује и да нас за то кори. Нека она господа, која нас коре и која нам пребацују, нађу нове приходе, пута и начина да одужимо дугове, па да држава не пропадне, да не правимо друге дугове и да изравнамо дефицит. Па кад то не би усвојили, онда нам кажу да смо ударили терет на народ без потребе. Нека нам дакле покажу без устезања друге приходе, па ћемо ми то примити а лако је казати не ваља то и то а боље неумеју и не могу да изнесу.

Овде се овим законом повећава извесна стопа пореза на све грађане па били ти грађани чиновници, трговци, сељаци све једно је, јер и сељак може тако исто давати капитал под интерес, као што даје и трговац. Дакле није истина да неће сељак плаћати и сељак ће плаћати исто онако као трговац.

Једино је овде што се може казати, да се не удара већи порез на земље сељачке. Хоће ли доћи време да се правда потребама државним и повећањем порезе на земље сељачке, то ћемо видети у будућности. Али ја држим као што се пошло са буџетом да се повећава, да се праве дугови нови и нови, да ће доћи време да ви исто тако браните потребама државним да се удари већа пореза на земљу као што сад браните да се она удара само на неке радове грађанства. Но то није питање сада. Главно је овде сад да се удара порез на све редове грађанства, на извесне редове и по томе не може се нико не већше бранити да се удара пореза већа само на чиновнике и трговце, него се удара на остале редове грађанства, и сви редови грађанства оптеретени су много већом порезом него што је до сада било.

Сад долази питање које г. извештач, многа г. г. из већине. А тако и г. министар покрену, да је ово повећање порезе изазвала државна потреба, да се не чини то од беса и да није потреба државна, ми не би били ради да оптеретимо и те редове грађанства. Исти разлози употребљени су и онда кад је напредњачка влада повисила порезу и онда се говорило, да државна потреба захтева да се пореза повиси, јер имамо да плаћамо дугове које смо затекли, тако исто и ви сад говорите, морамо да повасимо порез, да платимо дугове које смо затекли и да уклонимо дефицит из буџета. Дакле исто што је употребљено од стране напредњака толиком повећања порезе, Исто то употребљују радикали сад кад још више повећавају стопу порезе на извесне гране порезе. Ја могу то разумети, јер наравно кад немате других разлога, са којима можете правдаги то повећавање порезе, ви морате да се браните тиме да је за то неко други крив, а не ви. Но да видимо да ли сте ви криви или је неко други крив.

Ви знате врло добро да је радикална влада затекла буџет од 47 милијона и слушали смо од г. министра финансије да се он фази да је дефицит, кад је дошла радикална влада, сведен на половину на 5 милијона. Ја сам приликом дебате буџетске доказао, а мислим да ће до године и већини скупштинској бити јасно, да је дефицит 10 милијона; али на послетку да узмемо да је дефицит свевен и на 5 милијона, као што нам је г. министар казао. Ну господо кад је дефицит сведен на 5 милијона, каква је та потреба, каква је то нужда, да данас порезу повећавате. Ако је истина да је дефицит сведен на 5 милијона и ако је истина да за изравнање у буџету треба 1,536.970 дин. као што је г. министар финансија казао, и још узмемо у обзир да сте ви одобрили закон о трошарини, који по прорачуну има да донесе приход од 2,600.000 дин, или 1,600.000, али баш чини се 2,600.000 — ако је све то истина, онда ја не знам каква је нужда да се ствара још један приход, да се даца још, један терет на народ са повећавањем порезе. Ви се браните да тај терет не пада на сељачки сталез него само на неке редове грађанства. Баш узмемо да тај терет пада само на неке редове грађанства, али да ли то неће, бити већи терет који ће донети већи приход од 1500976 дин. и је ли то прави узрок што се повишава порез или је неки други. По мом уверењу то није прави узрок, него прави узрок лежи у томе што је влада радикална несразмерно буџет подигла од 47 мил. на 57 мил., а у самј ствари ако се узму накнадни кредити од 60 мил. И кад се каже да нема дефицита више од 5 мил. да ли је потребно да се удара нов намет кад би био дефицит само толики, или ће бити узрок тај, што је радикална влада повећала буџет за 15 мил. дин. Ту је разрешница свега питања, ту је разрешница и предлога закона о трошарини, и овога повећања порезе, што је министар финансија подигао буџет од 47 на 57 милијона или упрво рећи од 43 на 57, ако рачунамо од оног доба када је радикална влада дошла. Кад је радикална влада дошла до уверења да тај приход неће моћи добити према приходима који су дотле буџетом добивани да би дошла до нових прихода услед повећања буџета, онда је неминовно морао доћи и предлог закона о трошарини а и овај закон о повећању порезе да се доведе у равнотежу буџет, који је радикална влада предложила а скупштинска већина примила.

Кад не би било тога повећања буџета, не би ни било толико дефицита и не би имали потребе да прибегавамо повећању

прихода буџетских, не би имали потребе да ударамо терете, ма колико би терети на поједине редове грађана, као што ви мислите, да се неки треба да заштите, а на друге да се то може ударати колико се хоће произвољно.

Ја знам и признајем да је стање финансијско тешко; признајем да радикална влада није затекла ружичасто стање, али сваки непристрасан човек мора признати да радикална влада, од како је ступила на управу земље, ништа није учинила у том погледу да се финансијско стање поправи; осим празних речи и хвала ми не видимо никаквих резултата да је радикална влада успела да финансијско стање поправи. Каже се, ми имамо да плаћамо дугове. Ево да вам напоменем стање државног дуга код Народне Банке, како је било до њеног доласка, а како је данас. У Народној Банци радикална влада затекла је неколико стотина хиљада привременог дуга. Прешле године радикална влада имала је 2 мил. и неколико стотина хиљада динара, а ове године знате колико има привременог дуга? — 6 милијона и неколико стотина хиљада динара. Ја сам о томе поднео интерпелацију и то сам само узгред овде поменуо. У месту дакле да се иде унапред са смањивањем дугова и у опште да се иде на то да се дугови државни смањују, ми их увећавамо. То је само једно што сам имао да напоменем, и оставимо на страну она друга задуживања, која смо учинили приликом узимања жељезнице. Ми смо том, приликом, поред онога што је било потребно за откуп жељезнице, узели да прилике преко 10 мил. динара на рачун тога што нам се с том повишицом платити државни дугови, да ли су плаћани државни дугови, то ће казати главна контрола. Али главна је ствар и види се да ми данас имамо већи дуг код Народне Банке, него што је био кад је радикална влада дошла а то значи да се са финансијама државним не рукује као што треба него се иде све патраг, и задужујемо се све више и више. А зашто је то? — За то што се у свима гранама управе не ради штедљиво, него се расипа што се више може. Приликом дебате буџетске ми смо говорили, колико је за једну годину створено пензионара; преко 300.000 динара потрошено је на пензионисање, и то се троши онда кад министар финансија зна да буџет који је пред нас изнео, не доноси приход да покрије расход. Ви знате врло добро да се и иначе трошило преко кредита, а то се види по поднесеним предлозима за накнадне кредите, који износе око 600.000 динара, а то све на тај рачун да се исплате прекорачени трошкови појединих министарстава. У опште тако се радило, да приходе који су буџетом предвиђени не могу да подмире расходе, и онда последица је тога да се подноси закон о трошарини, који није истина да је терет за поједине класе, као што рече поп Н. Милошевић, него је терет за свакога, јер што се једе и пије, троше и варошани и сељаци. Дакле последица је тога што је буџет неразумно педигнут преко 10 милијона, и рачунајући и накнадне кредите и дуг код Народне Банке онда на 15 милијона, и то се из дана у дан праве дугови, што се стварају нова места чиновничка што се толики пензионисани чиновници падају на терет буџета — последица свега тога је, да је влада радикална морала поднети закон о трошарини и нов закон о порези.

Као год у једној кући, кад један домаћин рукује са својим потребама домаћим, онда његови млађи често пута не могу знати све терете кућевне, јер домаћин подмирује те потребе, и они свакојачко греше, ако они буду рачунали дугове. Господа, која вичу на ове, нису рачунски то доказали, и ја велам, да је потреба изазвала овај закон; јер баш овим законима учинили смо то да скинемо терет са сељака, на кога су — до сад само наваливали и ми можемо ићи и вратити се у народ а нећемо се о њега огрешити ни најмање, већ ћемо остати у народу, како смо и до сад били. (Чује се: да се реши!)

Председник — Је ли вољна Скупштина да се реши? (Јесте.)

Пајта Срџковић — Овде на страни 9 стоји, да неколицина чланови одбора имају своје одвојено мишљење, које ће при читању изнети. У овај ред спада и г. Ранко Тајсић, чије је одвојено мишљење штампано, но и ја изјављујем, да имам своје одвојено мишљење, и кад дође на ред, ја ћу га изнети.

Министар финансија Др. М. В. Вујић — Господо, после говора господи посланика који су дали објашњења зашто се овај пројект износи пред Скупштину једва би имао потребе да кажем неколико речи. Но и ја ћу са своје стране допустити само у толико, да напоменем оне главне побуде, које су мене, као министра финансија, Владу и Народну Скупштину побудило, да решењу овога пројекта законског приступимо.

Нема ни једног намета — пореза државног — који је пријатан, па био он посредан или непосредан, за који би се са општег гледишта могло казати: „ово је добро дошло“! који би се дакле са добродошлицом поздравно. Говорити против сваког намета у начелу веома је лако, али с друге стране и ако ти намети нису пријатни, питање је: је ли су потребни држави за њено подмирење савремених потреба и што је најглавије, јесу ли праведни. И на ово питање: јесу ли ови намети потребни и да ли су праведни ја имам да одговорим.

О потреби једва имам потребе да говорим, с тога, што ви сви знате цифру ануитета и њу само поменути довољно је, па да се види прека потреба. Сви знате, да ануитет износи близу 20.000.000 динара годишње, да износи готово више него једна трећина целокупне буџетске цифре, а знате тако исто, као што је било говора у начелној дебати, да имамо дефицита, који смо наследили, и ако је он сведен на половину. Дакле, то је прека потреба, која гони мене, Владу и Народну Скупштину, да тражимо нове финансијске изворе, да наше финансије доведемо у ред, јер, господо, свакоме је познато, да продужење дефицита повлачи немновно потребу, да се праве нови зајмови, те да се дефицит подмири, а то је оно, што ми сви желимо да избегнемо у интересу саме земље.

Што се тиче другог питања, питања правичности, ја само кажем пред Народним Представништвом да овај пројект законски није изазвала само потреба државна, него да га захтева и сама правда. Да је то тако, ја вас спомињем и упућујем на предлоге посланичке, који су ово исто лакеје а и ове године предлагачи да се порез на сталне приходе и капиталне подигне. Влада је управо изашла на сусрет жељама народним у овом питању, и који год је проучио овај пројект, виде ће, да је тежња у томе, да се правда са прогресиваном стопом порезе уведе. То је што сам ја имао да кажем.

Тома Војичић — Ја нисам мислио да говорим у начелу о овоме закону, који је данас пред нама, али изазван говором г. Машића и Алимпија Васиљевића ја ћу да кажем неколико речи. Нама је свима познато, да је закон о непосредној порези, који је раније донела напредвачка Скупштина био неправичан при оптерећењу наших грађана. Свака влада, која је долазила, она је чувала своје чиновнике а сав терет падао је на народ.

Дакле, у низу дуго година народ је викао, што су чиновници мало оптерећени и сад је дошло време, да дирнемо у кесу чиновничку а њих то сад жеже и веле: ударају само на нас а неће на народ, те да тако сви подједнако плаћамо. —

Зар није доста било порезивања до сад на народ, а чиновници до сад су били вазда размажени, примали су онолико, колико су хтели, а давали су мање него остали грађани. Ја вас питам, господо, одакле прима чиновник ту плату, и даје порезу? Прима је из оне касе, коју народ даје. Уз то вас молим да се запитам: колики је број чиновника, којима је пореза наплаћивана путем продаје?

Ја мислим, да ни једнога од њих нема, међутим, велики је број сељака српских, којима је имовина отишла на тобош за подмирење државне порезе и сад ако хоћемо да будемо праведни, на првом месту треба да оптеретимо плате чиновничке и мени је само жао што је ова предложена пореза мала, већ би био за то, да се она подигне, па ће тек онда бити задовољан и народ и правда.

Јован Ђ. Авакумовић — Врло је занимљиво слушати говоре из већине приликом овог питања.

Мени се чини, када смо се вратили патраг једно 10 г. и то у доба, кад је напредвачка већина бранила повишење

пореze. Исти разлози, исте побуде изношени су за бранење оваког закона и онда као и сада, а једно једино што се тада није употребљавало а сад се од стране радикалне већине а нарочито од стране г. известноца у одбрану овог закона употребљава, то је што се хоће да престави, као да овај закон удара на једну класу људи и то на чиновнике, па се вели да је то праведно с тога, што они најлакше долазе до своје зараде. Господо, кад се овако брани овај закон о порези, најблажије да се изразим, то значи заводити Скупштину на странпутицу, јер кад би овај закон био зато о томе, да се на чиновничке плате повиси процене, будите уверени ни ја ни моји пријатељи не би говорили против тога. Ми би смо гласали за то, кад је то државна потреба и кад је држава дошла до тога, да увећањем порезе на плате чиновника одужи дугове. Али није реч о томе, и с тога не треба Скупштину заводити на странпутицу да се овде удара само на чиновнике ова пореза, већ треба казати да се удара и на многе редове грађанства као ште се из овога пројекта види.

Не стоји ни оно, што рече извештач, да се овим штеди сељак, а да се удара већи порез на чиновника и трговца.

Овде се удара већи порез на извесну *грану прихода*, на извесне делове пореза. Да ли то повишење пореза долази на терет трговца, чиновника, занатлије и сељака, то се не зна, јер се у овом закону каже само, да држава удара порезу на вслике капитале и зграде, на било да ту зграду и капитал има чиновник, трговац и сељак. Изузећа о томе за сељака нема у закону нити може бити, јер се закон не пише за поједине редове грађанства, него за целу земљу. Не стоји, дакле, оно што г. извештач рече, да се овим удара порез само на једну класу а не на све и да се овим хоће да задовољи правда.

Ако се узме да је донета потреба државна, повисити порез, онда ја то разумем; али кад се узме да то није морало да буде, да буџет није морао да буде 57 милиона, да земља није морала с дана на дан да подноси све више терета због нових пензионера и других издатака увећаних под радикалима, онда овај закон о трошарини нити овај пројект о порези не би се подносио у овакој размери.

Ја дакле узимајћи овај закон о порези као последицу буџетску, т. ј. због несразмерног увећавања буџета, мислим да ми не треба овај пројект да усвојимо; ми смо на против требали приликом буџета да сузбијемо оно што је било сувишно, да не повисимо буџет оvolико и онда би могло бити без овога, онда би се могла државна потреба подмирити са приходима, који су у ствари, онда би дефицит био мањи. Ја нећу себи да ласкам нити хоћу да кажем да Србија може имати буџет без дефицита, да изравни приходе и расходе, али ми треба да тежимо за тим да буџет буде са што мање дефицита. Кад то није учињено приликом претреса буџета, кад се је буџет подигао овако много, онда наравно морало се изићи са оваким предлозима као што је овај. Ја мислим да не може нико разумно бранити да је овај предлог о порези просто задовољење правде или потребе државне, већ је ово потреба, која је потекла отуда, што је радикална влада подигла буџет са 44 мил. на 57 мил. И за подмирење дефицита буџетског министарства финансија као човек који зна шта му треба, није смео да остави буџет у таквом стању; знајући да би му се до године позитивно показао дефицит два пут већи него што је он говорио, побринуо се да законом о повишењу порезе напнади то покриће дефицита, да дакле доведе дефицит на мању цифру. Ја то разумем са гледишта министра финансија; он се труди да дефицит буде мањи и да уради да дефицит буде занета ого и мил., па за то је поднео ове предлоге. И заиста кад се буду добиле по закону о непосредној порези и трошарини извесне суме, онда ће сигурно министар финансија потврдити да је дефицит био око 5 мил., ну само тим новим наметима. И ако то може да се одобри са гледишта министра, ми то треба да ценимо са гледишта народа. Ми треба да видимо, да ли треба поједини редови да се терете; да ли ми за то, што је радикална влада нашла за потребно да повиси буџет, да ли дакле ми због тога треба да

повисимо порез или да радимо нешто друго? Ја држим да не треба да повисимо порез и да је наша дужност да овај закон ценимо са гледишта народног, а не са гледишта потребе, јер ту потребу стварили смо сами тиме што смо повећали буџет.

Изговарање посланика на прошлост пре 10 година мени је тако чудно, да не треба о томе ни да говорим. Пре 10 година напредњаци су правили зајмове, повишавали порез, стварали закон за разна одуживања, и као што је министар прошле године казао, имамо да плаћамо за те дугове 20 мил. анунтета; додајте томе и либерални буџет 1880 године 19 милијона, додајте још повисице од 5 мил. то су неких 44 мил. и на тој цифри буџет се може кретати. Ну кад га ви подигнете на 57 мил., онда се мора појавити ова потреба да се повисује порез. Та је потреба изазвана неизложним повишењем буџета и онда разуме се мора се доћи до тога да се ударају нови терети по народ и поједине људе. Међутим оно што се каже да ми устајемо овде и да бранимо поједине редове, нарочито чиновнике, не стоји, тај преговор отпада. Ја сам то у почетку казао а и сад понављам; ми за њих не би проговорили ни речи, ако би се тиме могло изравнати дефицит; кад би то могло да буде, ми смо готови да свама заједно гласамо: за; међутим кад ви то радите да потпуните дефицит који није био потребан, онда ми смо за то да се овај пројект одбади.

Министар финансија — Господо, на приговоре г. Авакумовића, које он понавља сваком приликом не могу да се враћам за то, што сам ја на те приговоре не један пут него толико пута, са фактима у руци, одговорио.

Тако господа из опозиције и сад помнију повишење буџетске цифре од 43 мил. на 57 мил. веле дакле да је радикална влада повисила буџет са 14 мил., расходи државни умножили се дакле са 14 милиона. Господо из опозиције, ја то сада примам и хоћу да се ставим на ваше гледиште те да допуним говор г. Авакумовића да видите каква бесмислица излази, али молим вас да ме саслушате.

Господа из опозиције, нарочито г. Авакумовић, доказивао је и лане, кад је буџет био 44. мил., да је дефицит 10. мил., молим да то имате на уму, Ове године радикална влада и радикална странка дошла на управу па подигла вели он буџет од 43 на 57 мил. — Значи дакле додали још 14 мил. узмемо дакле лањских њихови 10. мил. и ове године 14, то чини 24 мил. овогодишњег дефицита. Ја мислим да господин Авакумовић неће порећи да је лањске године тврдио да има 10 мил. дефицита, а ове године додајте још 14 увећањем буџета расхода, као што он каже, дакле свега 24 мил. дефицита. Ево дакле какав чудан рачун излази по г. Авакумовићу. Ово што ја предлажем као министар финансија, а што би могло да скине постуно дефицит, г. Авакумовић ми замера и вели да то није добро и с чуђењем говори, како министар финансија излази са законом о порези и законом о трошарини Г. Авакумовић хоће наравно што већи дефицит под радикалима. Господо, узмемо да оба та закона донесу 2 мил. динара у најбољем случају остаје по његову рачуну дефицита 22. мил. Ја пристајем, да г. Авакумовић докаже да дефицит износи донета 22 мил. као што по његовом доказивању лањском и овогодишњем мора да излази и ако је он то занста у стању да докаже, ја сам први, који ћу се либералној странци поклонити. Али мислим да ће и сам г. Авакумовић морати одустати од овако бесмислена рачуна. Ето то је што сам имао да кажем.

Јован Авакумовић — Ја сам истина лане казао да је дефицит изнео 10 милиона, али из тога не може да изводи министар да због тога, што је буџет повишен ове год. са 14 мил. дефицит износи 22 милиона. Г. министар заборавља, да је приход од монопола соли и жељезнице лањске год. био само за неко време..... (Чује се: па то је баш и повећано привидно буџет; жагор.) Ја сам говорио о буџету према овогодишњем приходу и ја сам онда казао да има 10 мил. дин. расхода. У осталом видећемо завршни рачун идуће године, па ћемо знати да ли има 10 милијона или не.

Министар финансија Др. М. В. Вујић — На ово, а и на први говор, г. Авакумовића имаћ да кажем још нешто. Ви се сећате, да је у лањском мом извештају стајало, да је дефицит сведен на половину; дакле дефицит који је био 10 милијуна по завршном рачуну за 1888 год. сведен је на 4½ милијона. Ја сам казао да ми у овој 90-ој години имамо фактички целокупан дефицит 5 милијона; али од тога имамо да одбијемо још оно што смо дали више министру војном од приреза по 6 на сто. Дакле завршни рачун потврди са свим ово што сам ја говорио. Међутим сад г. Авакумовић каже да би допста било дефицита 22 милијуна, али жељезница и монополи дувана и соли помогли су да то не буде. Па, господо ви сте чули то, а чулисте и то да је казао да радикална управа нема никакве заслуге за финансије државне, како се то слаже. Данас ја немам да бравим нашу финансијску политику, пошто је он сам брани, јер каже: да би било дефицита 22 милијуна, али жељезница и монополи дувана и соли помогли су да то не буде.

Што се тиче дуга Народној Банци г. Авакумовић и по други пут тврди да има код Народне Банке привременог дуга 6 милијуна, а ја као министар финансија опет тврдим да то није истина. Код Народне Банке, било је старог дуга 750.000 дин. у боновима, а к томе има још једно по милиона на лозове и облигацију Упр. Фондова свега нешто више од једног милиона динара, а кад сам дошао на управу било је привременог дуга 11 милијуна. Ја имам по буџету права да издам бонове, за 5. мил. дин., а ја сам осем ових од напредњака код Нар. Банке затечених 750.000 свега издао 1 мил. и нешто више. Дакле ја отворено тврдим, да то није истина што каже г. Авакумовић.

Јован Авакумовић — Г. министар финансије каже да није то истина. Ја му на то велим само ово: У извештају народне банке за прошлу 1890 годину стоји ово: држава српска дугује на бонове оvolико, лутријски зајам оvolико, ресто зајма солског и жељезничког толико, управе монопола дувана 800.000 динара — сума 6,900.000. Ако нема то у извештају народне банке, нека министар каже да није истина, али кад има, онда је недостојно да се министар служи изразима таквим према посланику. То није у извештају народне банке, и министар ако може нека рече народној банци да то није истина.

Министар финансије — Недостојно је од г. посланика да се служи неистином, и ја опет јавно ево кажем да није истина што Авакумовић говори. По закону о народној банци држава не може више дуговати више од 750.000 динара. Управа монопола дувана има нешто свога дуга, који од времена на време узима и враћа, а то није наш државни дуг. И опет дакле кажем да није истина, јер г. Авакумовић зар из незнања брка у привремени дуг оно, што је Н. Банка уписала од сталних облигација држ. жељезничких — 5 мил. и солских 1. мил. дин. — али тих шест милијуна нису привремени дуг, већ један део сталнога дуга државног, који се мене не тиче у чијим је рукама.

Станко Петровић — Нисам мислио да говорим о овом пројекту, али кад сам видео, како опозиција неистинито говори о неким сварима, сматрао сам за нужно да проговорим неколике речи о овоме. Пројект овај, који је поднео министар финансија, није поднесен од воље него од невоље; нужа финансијска гони министра и Скупштину да нађе такве изворе, којим ће покрити дефицит. Овде се удара гласом да давашња Скупштина и министар финансија имају некаку мржњу против интелигенције, т. ј. чиновничког и трговачког staleжа, и да из неке освете хоће да оптерети та 2 staleжа. Мени се чини да смо сви начисто с тим и да нико не помишља, да ствара нешто другоме из мржње, него на првом месту има да се учини правда а на другом месту да се у неколико подмири потреба државна. Ја мислим да ми сви, као грађани ове земље, морамо подједнако да подносимо терете. До сада је била једна класа у нашој земљи, која је сносила онолике терете, колико није

могла да сноси а то је сељачки staleж, а интелигентна класа чиновници и трговачки staleж били су заштићени, и то је нагонило министра, да овакав пројект поднесе. Нека господа из опозиције ударају гласом на кажу: као да је омрзнуто чиновништво од стране скупиш. већине и да за то подносе овакав пројект, и хоће тиме да придобију за се чиновништво и богатију класу. Ако хоћемо да ова земља буде као што треба уређена и да се сачува од финансијског банкротства ми сви треба да се жртвујемо и да заједнички подносимо терете за ову земљу. Овде се каже да се чиновници терете толико, колико није право. Ја сам пре 2 год. имао прилике да разговарам са неким нижим чиновницима и официрима и тада сам чуо од њих, да ће они у свако доба бити готови да од своје стране учине жртве, колико буде потребно да се држави помогне, ако буде нужде; а сад видим једног вишег чиновника г. Алимпија Васиљевића, који се заузима и вели: да је неправедна ова пореза, па помиње и самог себе. Ја верујем да ће г. Алимпију сад бити теже да плаћа порезу пошто до сад није ништа плаћао. Али нека он упореди трговца и земљорадника, како они у место да зараде изгубе свој капитал, па опет плаћају своју порезу; земљорадник оре три године и једва треће године да му имаће донесе онолико прихода, колико му треба преко своје домаће потребе да подмири па и за порез, да му подмири.

Дакле ово се чини из невоље да се поправи финансијско стање, а доцније, кад буде срећнија Србија да добије с друге стране своје приходе да подмири свој буџет, ја мислим да ће свака Скупштина то накнадити чиновништву за његов труд и рад на држ. пословима, било да му смањи порезу или да му повећа плату. Али кад је овакво стање, ја мислим да смо дужни сви као патриоте, да подједнако подносимо интересе према приликама кад више, кад мање. Дакле, нема места тим наводима, као да се овим хоће да се неправедно терети чиновништво.

Један господин из опозиције изнео је своје разлоге и казао, колико је буџет био некада и колико сад; како је ова влада повећала буџет са 20 милиона; како је дефицит повећала са 10 милиона. Али, тај господин нека ми не замери што ћу казати, колико они његове колеге показују приход за државну порезу. Сви адвокати показују годишњи приход највише по 3000 дин. а међутим, ми знамо, да по неки адвокат од једне парнице добије по 1000 и више динара. Ми морамо да узмемо у обзир и то да хоћемо по неки пут и мање прихода и капитала да пријавимо због порезе.

Г. Машинић казао је, како се овим терети трговачки и чиновнички staleж, па је казао, како је ту обухваћен и сељак, јер кад се трговац терети, терети се и сељак. Мени се чини, да се овде сељак не терети. Он је оптерећен једаред за свагда. Он тај терет највише осећа али сад се не терети.

Напоменуто је овде, од стране опозиције, да је пређашња владавина задужила ову земљу, па се каже, да тим истим путем иде и влада данашња и скупштинска већина. Не треба говорити сад о ономе што је некад рађено, него је требало онда то говорити. Ако су та господа хтела упоређивати радикалну владу са напредњачком, и кад се признаје да су то зло створили напредњаци, онда су та господа требала да говоре против тога, кад је земља била задуживана; да сазивају скупове и да са својим пријатељима раде против тога. Али та се господа онда нису чула жива, и нису свој протест уложила против тога. Дакле они су први сами дали повода са њовим ћутањем и удварањем напредњацима да се земља задужи, па су после ћутали, и сад, кад је дошло време да се то расправи, они нама кажу: ви сте то створили. Дакле, господо, сад, кад је дошло време, да маса народа плати, нешто више него до сада, она маса, која је најосетљивије то осећала, а то су трговци и чиновници, они сад устају да их бране.

(наставите се)